

Orijinal Kaynak: Hopkins Hughes, Stephanie. (No Date). “Why Shakespeare Matters?”, *Politic Worm*.

Atıf Şekli: Hopkins Hughes, Stephanie. (2018, Mayıs 26). “Shakespeare Neden Önemli?”, Çev. Zeynep Şenel Gencer, *Sosyal Bilimler*. sosyalbilimler.org/shakespeare-neden-onemli

Shakespeare Neden Önemli?

Stephanie Hopkins Hughes
Türkçesi: Zeynep Şenel Gencer

Birçok şair, “William Shakespeare gibi birinin doğmuş olması, sadece İngiltere’nin en güzel yanı değil, insanlığın en müthiş yönüdür” diyen Swinburne ile hemfikirdir.

Bu Kadar Ünlü Olmak İçin Ne Yaptı?

Herkes, *Romeo ve Juliet*’i, *Macbeth*’i ve *Hamlet*’i ve başka bir avuç oyunu kimin yazdığını biliyor fakat bu onu nasıl bu denli önemli kılıyor? Birçokları için onun 400 yıllık dilinin okunması oldukça güç. Bazıları onun eserlerini tiyatrodaki bile anlaşılması güç buluyor. Yine de her yıl, yıllar, on yıllar ve yüzyıllar geçtikçe, onun hakkındaki birçok kitap ve baskı rafları dolduruyor. Onu bu kadar uzun zamandır bu denli ünlü yapan neydi? Birkaç eski oyun yazmış olması dışında ne?

İngilizce bugün dünyadaki en önemli dil, herhangi bir boyut ve önemdeki her kültürün ikinci dili, yine de 16. yüzyılın ikinci yarısına kadar, dünya meseleleri üzerinde bugünün Bask dili veya Fince’si kadar etkisi vardı. Sadece İngiltere’nin yerlileri tarafından konuşulurdu —dünya nüfusunun küçük bir kısmı— ve yurt dışında bu dile sahip çıkmaya zorlanan İngiliz diplomatlar için de bir utançtı. Aslında, bir dilden çok, her biri Anglo-Saxon, Norveç, Keltçe, Bretonca, İskoçça, Galce, Fransızca ve Latincenin herhangi bir kombinasyonundan oluşan bir lehçeler bütünüydü; büyüdüğü yerde kök salmıştı, lehçeler, 16. yüzyıl harflerinin çeşitli ve çılgınca izlenimci yazımlarına yansdı. Bu lehçelerin çoğu, kendi bölgelerinin dışındaki herhangi biri tarafından zar zor anlaşılıyordu.

Normandiya istilasını takip eden birkaç yüzyıl boyunca, soylu İngilizler Fransızca’yı birbirleriyle sohbet ederken kullandıkları dil olarak kabul ettiler; İngilizceyi ise, aşçıları ve seyisleri tarafından konuşulan bozuk bir şive olarak gördüler. Latince, üniversitelerde, yasal ve diplomatik işlerin çoğunda evrensel dil olarak kaldı. Edebiyatta ise, İspanya ve İtalya, Yunanlılar ve Romalılarla başlayan 1550 yılına kadar uzanan edebî geleneklere sahipken, Anglo-Sakson (eski İngilizce) kökenli İngiliz edebiyatı, Chaucer, Lydgate, Malory gibi bugün sadece dönemi inceleyen araştırmacılar tarafından bilinen bir avuç şairden biraz daha fazlasından oluşuyordu. C. S. Lewis’e göre, 16.yüzyılın ortalarında İngiltere’nin

kendi Rönesansı patlak verene kadar, Britanya Adaları'nda verilen en etkileyici edebî eserler İskoç lehçesinde yazılmıştır.

İtalya ve İspanya'ya sanat, mimari, teknoloji ve ilimde bu tür gelişmeleri getiren Rönesans, kıtadan kanalla ve iç savaşlarla ayrı kalan İngiltere'ye ulaşmakta gecikti. Ama 16. yüzyılın ikinci yarısında İngilizceye bir şey oldu. “Küçük İngiltere”, 300 yıl sonra, “güneşin hiç batmadığı” dünyayı kuşatan bir imparatorluk olarak kabul edildi ve giderek yükselmeye başladı.

Şimdilerde, Britanya İmparatorluğu da tüm imparatorluklar gibi yok oldu; ancak diliyle yeryüzünün her köşesine yayılan kültürü her zamankinden daha etkili. İngiliz dili, esas olarak sömürgeciliğin acımasız güçleri tarafından kendi ana sınırlarının ötesine yayılmış olabilir ancak eğer dilin gücü ve esnekliği olmasaydı; asla şimdi olduğu gibi kök salamazdı veya zamanımızın ortak dili, ticaret dili ve dünyadaki her ulus tarafından konuşulan bir dil hâline gelemezdi. Bu yüzden, bu dili konuşanlar için bir dilin nerede ve nasıl ivme kazandığını bilmek önemlidir. “Kendini bil” dedi Sokrates. “Düşünüyorum öyleyse varım” dedi Descartes ve bugün dünya düşündüğünde, çoğunlukla, İngilizce düşünüyor.

İngiliz dilini oluşturmak için birçok kültürel akım birleşti ve evrimine birçok grup ve birey uzun süre katkıda bulundu ve hâlen de bulunmaya devam ediyor fakat 16.yüzyıl sonlarında Latince, İtalyanca ve Fransızca akımlarının, saray konuşmalarının, sokak argosunun, eski ve ortaçağ İngilizcesinin, klasik Yunancanın ve bazılarının göre İbranice'nin bile, bir bireyin aklında ve kaleminde, antik gariplikleri ve belirsizliklerinden sıyrılmış, çeşitli sesleri ve ritimleri birbirine dokunup harmanlanmış, her şeyin en iyi yanlarını benimsemiş, daha büyük, daha iyi, daha güçlü, daha etkileyici bir dil, düşünmek ve fikirleri ifade etmekte daha mahir, birçok anlam derinliği potansiyeline sahip zengin seçenek paleti sağlayan, her şey için birden fazla sözcük sunan —böylece düşünceler, kulağa güzel ve zarif gelen bir şey olduğu kadar akla berrak ve doğru yansıyan bir şey olarak işlenebilir— yeni bir dil olarak ortaya çıkmak üzere birleştiği bir an vardı. Bu akıl ve kalem Shakespeare dediğimiz dehaya aitti.

Düşüncelerinin, kişisel tutkularının ve kendini ifade etme ihtiyacının dışında, Shakespeare dil için yeni olan ve birçoğu, muhtemelen pek çoğu günlük kullanımımızın parçası hâline gelmiş olan binlerce kelimeyi yarattı veya ilk kez yayımladı. Yalnızca kelimeler de değil, bugün hâlâ kabul ettiğimiz, kullandığımız ve her gün okuyup duyduğumuz yüzlerce tabir ve deyim de yarattı. Bunlar zihinlerimizde ve İngilizce okuyan herkesin zihninde muhafaza edilmiştir; bilgeliğin gerçekleri ve parçaları, bazılarını antik kaynaklardan, bazılarını ocaktan, meyhaneden veya ahırdan türetmiştir; bunları kendi zamanının İngilizcesine veya daha doğrusu, duymak istediği İngilizceye tercüme etmiştir.

Bu, onun kaleminden aktörlere ve onların sunduğu canlı, tımtırlıklı telaffuzla seyircilerine ve sonrasında diğeryazarların kalemlerine yayıldı. Zamanımızda televizyon ya da radyo İngilizcesinin memleketin o güne kadar sadece kendi bölgesel lehçelerini konuşabilen ve anlayabilen kesimlerine yayılmasından farklı olarak, aktörler Shakespeare'in dilini; İncil hikâyesinin tohumları gibi, bazen bereketli topraklar üzerinde kök saldığı ve oradan Kuzey Amerika, Hindistan, Avustralya ve Afrika'ya kadar yayıldığı İngiltere'nin tamamına götürdü.

Hatta Latince ve Yunancadan tamamlamadıkları kendisi tarafından ya zamanın veya bir arkadaş, öğretmen veya kurnaz bir hırsızın yaygın konuşmasından seçilmişti; böylece tüm bu literatür ve onların kullanımları her zaman için korunmuş oldu. Tanınmış eserlerinde de görüldüğü gibi, onun kelime bilgisi, okuduğunuz uzmana bağılı olarak 15 bin ilâ 30bin kelime arasında değişmektedir. Alt sınırı seçsek bile, ona yine de Milton'ın iki katı büyüklüğünde bir kelime dağarcığı verir.

Shakespeare'in Mirası

Oxford English Dictionary'e [*Oxford İngilizce Sözlük*] göre, ondan bize miras kalan temel kelimeler şunlardır; *bare-faced* (yüzsüz, arsız), *baseless* (asılsız, mesnetsiz), *countless* (sayısız, pek çok), *courtship* (flört, kur yapma), *critic* (tenkitçi, muhalif, eleştirmen), *critical* (eleştirel, can alıcı, çok ciddi), *denote* (simgelemek, işareti olmak, manasına gelmek), *disgraceful* (ayıp, utandırıcı, utanç verici, küçük düşürücü), *dishearten* (umut-cesaret-heves kırmak), *distrustful* (kuşkulu), *dwindle* (yavaş yavaş azalmak, küçülmek, önemini kaybetmek), *eventful* (olaylı, maceralı), *exposure* (açıklama / teşhir, maruz bırakma), *fitful* (değişken, kesintili, düzensiz), *fretful* (sinirli, huysuz, mutsuz, gergin), *gloomy* (kasvetli, kötümser, karamsar), *hurry* (telaş, acele etmek), *impartial* (çekimser, tarafsız, yansız), *inauspicious* (uğursuz, şanssız), *lonely* (yalnız, kimsesiz / تنها), *misplaced* (yersiz, anlamsız, yanlış anlama, yanlış kanıya kapılma), *monumental* (anıtsal, abidevî, çok büyük, muazzam), *recall* (anımsamak), *suspicious* (şüpheli). O, 400 yıldır ölü; ancak hâlâ ne zaman bir sohbetle tesirli bir deyim kullanacak olsak, bunun onun icadı olması ihtimali herhangi birinin olmasından daha yüksektir. Eserleri kaybolmuş ya da hiç yazmamış olsaydı; bir başkası bize bu kelimeleri verir miydi? Bunlar kadar iyi başka kelimeler? Yoksa sadece onlarsız mı olurduk?

Onun önemini ölçmenin bir yolu da *The Oxford Dictionary of Quotations*'ı (1953) [*Oxford Alıntılar Sözlüğü*] incelemektir; ki bu sözlük, Sir Walter Scott, Charles Dickens ve Alexander Pope'un her birine 6 sayfa, Shelly'ye 7, Byron'a 8, Wordsworth ve Samuel Johnson'a 10, Milton'a aynı Tennyson'a olduğu gibi 13, *The Book of Common Prayer*'a [*Toplu Dua Kitabı*] 14, Kral James İncili'ne en yüksek skor olan 27 sayfa ayırmıştır. Peki, Shakespeare'e kaç sayfa ayrılmıştır? 66 —İncil'in neredeyse üç katı.

Başka bir önemli İngilizce alıntılar koleksiyonu *Bartlett's Familiar Quotations* [*Bartlett'in Tanıdık Alıntıları*] (1882, 1980) İncil'e 47 sayfa ayırırken Shakespeare'e yine 66

sayfa ayırmıştır; yine üçte biri kadar fazla. Kutsal Kitabın uzun bir süre boyunca birçok kişinin çalışması olarak ortaya çıktığını düşündüğümüzde ve tüm versiyonları ele aldığımız zaman, bu, tüm zamanların en çok satan kitabıdır; bu bize Shakespeare olarak bildiğimiz bireyin başarısı hakkında bir şeyler söylemelidir. Üç bin kaynağa yakın alıntıyı listeleyen *Bartlett's*'in içindekiler kısmında, sadece iki maddede alt maddeler vardır; Kral James İncil'i kitapları ve Shakespeare ve onun oyunları.

1959 tarihli *Encyclopedia of Concert Music*'te [*Konser Müzikleri Ansiklopedisi*], yazar David Ewen Shakespeare'e birçok besteciye olduğundan daha fazla yer verir (418-20). Byron ve Wordsworth gibi bir avuç dolusu diğer yazarın her birine kısa bir paragraftan daha fazla yer verilmezken, Shakespeare, en ünlü bestecilerden Handel veya Haydn'den iki sayfa daha fazla yer tutar. Shakespeare, Brahms ile aynı miktarda ve Mendelssohn'dan sadece biraz daha az alan kaplar. Yalnızca Batı kültürünün Bach, Beethoven, Shuman, Schubert ve Mozart gibi en büyük bestecileri, konser müziği alanında Shakespeare'den daha fazla yer alır. Ve yine de editöre göre, onun hikâyelerine dayanarak sadece konser çalışmalarının en önemli olanları listelenmişti; baleler ve operalardan bahsedilmemişti bile.

Eğer bu alana, herhangi bir platformda Mendelssohn'un *A Midsummer Night's Dream* [Bir Yaz Gecesi Rüyası], Belioz'un *Romeo ve Juliet* senfonisi, Leonard Bernstein'ın *West Side Story* [*Batı Yakası Hikâyesi*] (*Romeo ve Juliet*'ten ilham alınmıştır) yorumunu ve diğer bir dizi eseri ve yorumu eklerseniz, Shakespeare ve eserlerine, oyunlar veya şiir hakkında olmayan ancak teması besteciler ve konser müziği olan bu kitaptaki herhangi bir konudan çok daha fazla yer ayrılmış olduğunu görebilirsiniz. (*Wikipedia* Shakespeare'e dayanan birçok eserde detaylı bilgi verirken, sadece *Romeo ve Juliet* hakkında en az 24 bağlantıya ulaşabilirsiniz.)

Şüphesiz, İngiliz tarihinde veya dünya tarihinde hiç kimse, “dahi” lakabını “Shakespeare'imiz”den fazla hak etmiyor. Onu yakından tanımamızın zamanı gelmedi mi?

Kayda Değer Akademik Metinler mottosuyla, 10 Ağustos 2015 tarihinde yayın hayatına başlayan *sosyalbilimler.org*, sosyal bilimler meselelerine yoğunlaşan, gönüllülük odaklı, açık erişim, akademik bir web sitesidir. Hakkında detaylı bilgi almak için sosyalbilimler.org/hakkinda sayfasını, ekibimizde gönüllü olarak görev almak için sosyalbilimler.org/basvuru sayfasını ziyaret edebilirsiniz.

Facebook, Twitter, Instagram ve YouTube'da @sosbilorg kullanıcı adıyla *Sosyal Bilimler*'i takip edebilirsiniz.

sosyalbilimler.org/abonelik sayfasından e-bülten abonesi olarak, her pazar günü, o hafta içinde *sosyalbilimler.org*'da yayımlanan çalışmaların tamamını size gönderilecek bir e-posta ile alabilirsiniz.

sosyalbilimler.org'da yayımlanan metin, video ve podcastlerin paylaşıldığı Telegram grubuna t.me/sosbilorg adresinden katılabilirsiniz.